

КУЛЬТУРА ТА ЕТИКА НАУКОВИХ ПУБЛІКАЦІЙ

Головні редактори журналів найбільшою мірою несуть відповідальність за те, що публікується в їх журналах. Вони прагнуть задовольняти потреби читачів і авторів. Для цього їм необхідно постійно думати про привабливість видання; поповнення редакційного портфелю; використовувати процедури, що забезпечують якість публікованих матеріалів; захищати свободу думок; забезпечувати дотримання принципів наукової чесності та етичних стандартів. Зміни, які відбуваються в інформаційному просторі, прискорення соціального часу, глобалізаційно-інтеграційні процеси розвитку наукової сфери справляють потужний вплив й на трансформацію наукових видань та формують нові виклики для редакційної політики. З одного боку, постають питання конкурентоспроможності наукових видань, а з іншого — питання культури та етики наукових публікацій. Хоча ці два аспекти, в їх логічній взаємодії, мають підтримувати один одного.

Питання етики наукових публікацій стають предметною сферою дискусій на міжнародних конференціях, готуються рекомендаційні документи не лише з питань підготовки наукових публікацій, але й для рецензентів, редакторів та видавців¹. Останнє десятиріччя активно діє Комітет з етики публікацій (COPE), який об'єднує понад 7000 учасників з різних країн — біомедичні журнали, видання з теоретичних і прикладних наук, журнали в галузі мистецтва, гуманітарних і соціальних наук². Молоді науковці часто скаржаться на проблему доступності публікацій у визнаних цитованих журналах. Але як головний редактор журналу хочу перш за все наголосити на фаховій якості текстів, які подаються до редакції. І стосується ця проблема не лише молодих науковців.

Різні аспекти культури та етики наукових досліджень більш-менш регулярно стають предметом дискусії в українському науковому середовищі. Що стосується культури та етики наукових публікацій, зокрема — в гуманітарній сфері, то критична оцінка ситуації та сумне невдоволення редакторів залишаються на рівні міжособистісного обміну думками або окремих емоційних закликів на засіданнях круглих столів.

Чому культура та етика? На мою думку, культура наукових публікацій — це широке коло питань, які стосуються структури, логіки, доведення актуальності, представлення емпіричної бази, обґрунтованості постановки проблеми та висновків, формату подання результатів, коректності посилань, загального оформлення, демонстрації авторської позиції та авторського внеску. Етика наукових публікацій — це, насамперед, цитування, посилання, недопущення непозначених запозичень за плагіату. Важливим етичним аспектом є посилання на джерела фінансування, а також керівника/керівників здійснених досліджень; установ або проєктів, які створили умови або сприяли у підготовці наукової публікації; подяки колегам та експертам.

Мою увагу привернула нещодавня публікація в науковому журналі Російської академії наук «Социологические исследования» під рубрикою «До читача». В ній порушується *проблема якості наукових публікацій*. Йдеться передусім про дотримання авторами чітко визначених вимог до їх форми і змісту. Ця проблема гостро актуальна і для нашого видання. За згодою автора редакція журналу «Український соціум» підготувала переклад з російської мови та пропонує читачам уважно ознайомитися з міркуваннями російських колег, які цілком поділяє (див. м-л «Про якість наукових публікацій», що подається нижче).

**О.М. Балакірева, канд. соціол наук,
головний редактор журналу «Український соціум»**

¹ Див., наприклад: Подготовка и издание научного журнала. Международная практика по этике редактирования, рецензирования, издания и авторства научных публикаций: сб. переводов / Сост. О.В. Кириллова. — М. : Финансовый университет, 2013. — 140 с.

² Астанех Б. Этические вопросы в сфере научных публикаций [Электронный ресурс] / Б. Астанех // Научная периодика: проблемы и решения. — 2013. — № 6. — С. 38–42. — Режим доступа : npir.ru/article/8437/